

BAE'NİN SON DÖNEM TEKNOLOJİK ATILIMLARI

Nurbanu Akcan

Araştırma Asistanı, ORSAM

Tuğba Altun

Bursiyer, ORSAM

“

BAE tarafından 2010 yılında açıklanan “Vizyon 2021” kapsamında bilim, teknoloji ve inovasyon, büyümenin ve ilerlemenin temelleri olarak belirtilmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Ulusal İnovasyon Stratejisi (The National Innovation Strategy - NIS), BAE Devlet Başkanı Yardımcısı, Başbakanı ve Dubai Emiri Muhammed bin Raşid el-Maktum tarafından duyurulmuştur.

”

Vizyon projeleri ile birlikte petrol gelirlerine bağımlı ekonomisini çeşitlendirmeyi hedefleyen Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) için söz konusu projeler ışığında teknolojik gelişmeler büyük bir önem arz etmektedir. Öte yandan, gelişmiş ülkelere nazaran teknolojik açıdan geri kalmış Ortadoğu ülkeleri üzerinde bu konuda bir üstünlük sağlayarak bölgede etkin aktör olarak kendini konumlandırmayı amaç edinen BAE, bir süredir uzay programlarına da ağırlık vermektedir. Ancak koronavirüs (Kovid-19) salgınının ekonomik, sosyal ve hatta siyasi etkilerinin yanı sıra BAE'nin bölgesel gerilimlerde oynadığı statüko eğilimli rol ve izlediği agresif politikalar, Abu Dabi yönetiminin bu amaçlarını sekteye uğratmakta ve prestijini zayıflatmaktadır.

Vizyon 2021 Doğrultusunda Yapılan Teknolojik Gelişmeler

BAE tarafından 2010 yılında açıklanan “Vizyon 2021” kapsamında bilim, teknoloji ve inovasyon, büyümenin ve ilerlemenin temelleri olarak belirtilmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Ulusal İnovasyon Stratejisi (The National Innovation Strategy - NIS), BAE Devlet Başkanı Yardımcısı, Başbakanı ve Dubai Emiri Muhammed bin Raşid el-Maktum tarafından duyurulmuştur. 2014 yılının Kasım ayında Doğal Bilimler, Teknoloji ve İnovasyon Komitesi kurulmuş; pek çok bakanlık ve federal hükümet kurumları tek çatı altına toplanmıştır. Ayrıca, bu kapsamda kalkınmada öncelik verilmesi planlanan temel sektörler şu şekilde belirlenmiştir: Havacılık ve uzay,

bilgi teknolojileri, yenilenebilir enerji, ulaşım, turizm, sağlık ve ihracat odaklı sanayi ile petrokimya. Petrol ve doğal gazdan elde edilen gelirlere bağımlı bir ekonomiye sahip olan bu ülke için söz konusu sektörlerde yapılacak yatırımlar büyük bir önem arz etmektedir. Dolayısıyla BAE açısından ileriki süreç düşünüldüğünde; üreten, rekabetçi, yatırım çeken, çeşitlendirilmiş ve girişimci bir ekonominin zaruri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Benzer şekilde, son dönemde Kovid-19'un küresel ve bölgesel etkilerinden yola çıkıldığında bu ilerlemelerin BAE nezdinde hız kazanması gerektiği daha da netleşmiştir.

BAE tarafından “Barakah” adı verilen nükleer enerji santrali Ağustos 2020 tarihinde faaliyete geçirilmiştir. 24 milyar dolara mal olan ve 2017 yılında açılması planlanan santralin güvenlik gereklilikleri sebebiyle ertelendiği ancak bu tarihte faaliyete geçebildiği ifade edilmiştir. Tam kapasite yani 4 nükleer reaktör çalıştığında ülkenin elektrik ihtiyacının %25'ini karşılayacağı söylenen santralin, BAE için önemli bir gelişme olduğu ifade edilmektedir. Ancak Körfez'in bulunduğu gergin jeopolitik çevrede nükleer kullanımının tartışmalı bir konu olduğu da dikkat çeken bir husustur.

Daha eski bir tarihe gidecek olursak Kasım 2015'te Emir el-Maktum, Dubai Temiz Enerji Stratejisi'ni duyurmuştur. Bahsi geçen strateji ise 5 temel yapı taşını barındırmaktadır. Bunlar altyapı, yasa, bütçe, kapasite ve çevre dostu enerji üretmek olarak ifade edilmiştir. Ülkenin ihtiyacı olan enerjinin, 2030 yılına kadar %25 güneş

enerjisi, %7 nükleer enerji ve %78 hidrokarbon kaynaklarından karşılanacak biçimde planlanması yapılmıştır. Öte yandan BAE, organik tarım alanında da atılım yapmaktadır. Çünkü tarım alanlarının yetersizliği ve gıda güvenliği meselesi BAE ve genel olarak Körfez ülkeleri için sorun teşkil etmektedir. Bazı ülkeler özellikle Afrika kıtasında toprak kiralamaktadır. Ancak yaşanan salgın ile birlikte gıda talebine ilişkin bağımlılığın minimize edilmesi gerektiği daha iyi anlaşılmıştır. Bu nedenle Abu Dabi yönetimi, organik tarımı ve serayı kullanarak gıda güvenliği alanında dışa bağımlılığı azaltmaya çalışmaktadır.

“

BAE, yaptığı bu tür atılımlar ile teknolojik açıdan ilerleme kaydetse de özellikle İsrail'e ilişkin tarihsel hassasiyetler bağlamında pek çok bölge ülkesi ve Ortadoğu halkının gözünde prestij kaybına uğramaktadır.

”

Kovid-19 salgınının küresel açıdan yarattığı olumsuz etkileri sonucunda BAE'nin yukarıda söz edilen teknolojik altyapı gerektiren projelere hız kazandırdığını söylemek mümkündür. Buradan hareketle ABD, Çin ve hatta İsrail gibi ülkeler ile iş birliklerini de artırmıştır. Bu noktada zaten siyasi açıdan bölgesel politikalara ilişkin karar alma sürecinde ABD-İsrail çizgisinden ayrılmayan BAE, Temmuz 2020'de bir ilke imza atarak o tarihte diplomatik ilişkileri bulunmayan İsrail ile ortak bir proje başlatmıştır. Bahsi geçen projenin salgınla mü-

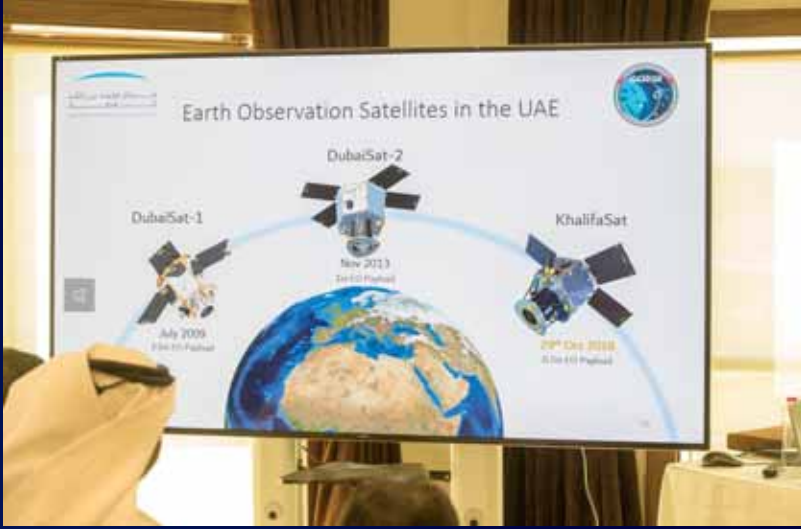
cadele kapsamında teknolojik çözümler üretmeyi içerdiği ifade edilmiş; Rafael ve İsrail Havacılık ve Uzay Sanayi adlı iki devlet kuruluşu ile Abu Dabi merkezli yapay zekâ alanında faaliyet gösteren G42 şirketi salgının yanı sıra tıp alanında çalışmalara başlamak üzere anlaşmalar imzalamışlardır. Söylemek gerekir ki BAE, yaptığı bu tür atılımlar ile teknolojik açıdan ilerleme kaydetse de özellikle İsrail'e ilişkin tarihsel hassasiyetler bağlamında pek çok bölge ülkesi ve Ortadoğu halkının gözünde prestij kaybına uğramaktadır.

BAE'nin Uzay Programları

Yaşanan son gelişmelere bakıldığında, BAE tarafından 20 Temmuz

2020 tarihinde Japonya'da yer alan Tanegashima Uzay Merkezi yerleşkesinden Mars'a "Umut" (Arapça el -Emel, İngilizce Hope) adlı bir roket fırlatılmıştır. Roketin, Mars'ın yörüngesinde 687 gün geçireceği ve Şubat 2021'de Mars'a yolculuğunu tamamlaması beklenmektedir. Bu tarih, BAE'nin 50. kuruluş yıl dönümüne de denk gelmektedir. Emirlikler Mars Görevi (Emirates Mars Mission) ile birlikte Abu Dabi yönetimi, Mars atmosferinin hidrojen ve oksijen değerlerinin ölçülmesi ve ölçümler ışığında küresel ısınmaya alternatif çözümler geliştirmeyi hedeflemektedir. Uydunun fırlatılması hâlinde, BAE Arap dünyasında gezegenler arası bu şekilde yolculuk gerçek-

leştiren ilk ülke olacaktır. Bu kapsamda BAE'nin, normal şartlarda 10-12 yıl gibi bir sürede tamamlanması beklenen söz konusu pro-

jeyi ABD'li uzmanların yönlendirmesi ve yardımı neticesinde Uzay Merkezi'nde görevli 450 bilim adamı ve teknisyen ile 6 yılda tamamladığı ifade edilmektedir. Tüm bu çabalardan hareketle, söz konusu uyduya sahip olmakla birlikte BAE ekonomisinin çeşitlenerek geleceğe yönelik ve bilime dayalı bir ekonomi tarzına evrildiği ifade edilmektedir. Ek olarak, gençlerin daha çok STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) olarak ifade edilen alanlara yoğunlaşmasını isteyen BAE'nin, 2117 yılında ise Mars'ta insan kolonisi ve Mars Bilim Şehri kurmayı hedeflediği belirtilmektedir.

“

Prestijini artırma ve kendisini modern-liberal şekilde konumlandırma çabalarına rağmen BAE'nin Yemen'de, Libya'da ve Suriye'de istikrarı bozan politikalar izlediği ve bölgedeki demokratik talepleri bastıran statükocu aktörlerden olduğu bilinmektedir.

”

Sonuç olarak, BAE, Körfez bölgesinde ve genel olarak Ortadoğu'da nüfuzunu artırma çabası içerisindedir. Bu bağlamda Abu Dabi bölgesinde aktif rol oynama, farklı ülkelere müdahil olma ve başta teknoloji olmak üzere farklı başlıklar üzerinden değer kazanma çabası içerisine girmektedir.

Bu noktada Suudi Arabistan'a bağımlı bölgesel politikalar izlediği düşünüldüğü için BAE, bilimsel ve teknolojik atılımları ile bölgede ön plana çıkma ve ülkesinin sunduğu model ile uluslararası alanda hâkim Ortadoğu algısını değiştirmeyi hedeflediği belirtilmektedir. Böylece, BAE'nin söz konusu girişimler ile dünya çapında yeni gelişmiş ülke kimliği oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Ancak, prestijini artırma ve kendisini modern-liberal şekilde konumlandırma çabalarına rağmen BAE'nin Yemen'de, Libya'da ve Suriye'de istikrarı bozan politikalar izlediği ve bölgedeki demokratik talepleri bastıran statükocu aktörlerden olduğu bilinmektedir.

Benzer şekilde, teknolojiyi geliştirerek ön plana çıkmak isteyen Abu Dabi yönetimi, insan hakları ihlalleri ile dünya çapında yankı uyandırmakta ve dünya kamuoyunun tepkisini çekmektedir. Dolayısıyla BAE'nin bu atılımlarının, ülke ekonomisine muhtemel olumlu etkisi olmasına rağmen beklenilen siyasi, sosyal ve ekonomik sonuçlara ulaşması mümkün görünmemektedir. ■